C?evreye Yo?nelik Sorumlu Davran?? O?lc?e?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *C?evreye Yo?nelik Sorumlu Davran?? O?lc?e?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19432

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Çevreye Yönelik Sorumlu Davran?? Ölçe?i (ÇYSDÖ), 2013 y?l?nda Cihat Ya?aro?lu ve M. Akda? taraf?ndan özellikle **ilkö?retim birinci kademe** ö?rencileri için geli?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Bu ölçek, ö?rencilerin çevreye kar?? sergiledikleri sorumlu tutum ve davran??lar? ölçmeyi amaçlamaktad?r. Ölçek, çevresel **ilgi**, temizlik ve tasarruf al??kanl?klar? ile hayvan sevgisi gibi temel boyutlar alt?nda ö?rencilerin çevresel bilinç düzeylerini ve aktif kat?l?mlar?n? de?erlendirmektedir. Ölçe?in geli?tirme süreci, kapsaml? bir **ölçek geli?tirme** çal??mas? olup, güvenirlik ve geçerlik analizleri ile desteklenmi?tir.

Anahtar Kelimeler

Çevreye yönelik sorumlu davran??, **Likert ölçe?i**, ilkö?retim, çevre e?itimi, **güvenirlik**, **Cronbach Alpha**, tutum ölçe?i.

Yazarlar

Cihat Ya?aro?lu, M. Akda?

Amaç

Çevreye Yönelik Sorumlu Davran?? Ölçe?i'nin (ÇYSDÖ) temel amac?, ilkö?retim birinci kademede ö?renim gören ö?rencilerin çevre bilinci ve çevreye kar?? sergiledikleri **sorumlu davran??** düzeylerini sistematik ve nicel bir biçimde tespit etmektir. Bu ölçek, e?itimcilerin ve ara?t?rmac?lar?n, ö?rencilerin çevresel tutumlar?n? etkileyen faktörleri anlamalar?na ve buna yönelik e?itim programlar? geli?tirmelerine olanak tan?maktad?r.

Ölçek, ö?rencilerin günlük ya?am pratikleri içerisinde çevreye ne kadar duyarl? olduklar?n? ve bu duyarl?l??? eyleme dönü?türüp dönü?türmediklerini belirlemeye odaklanm??t?r. Bu kapsamda ÇYSDÖ, çevresel e?itim çal??malar?n?n etkilili?ini de?erlendirmek için de kritik bir araç olarak kullan?labilir.

Yap?

ÇYSDÖ, ö?rencilerin çevreye yönelik sorumlu davran??lar?n? ölçmek üzere tasarlanm?? çok boyutlu bir yap?y? temsil eder. Ölçe?in faktör analizi sonucunda üç temel alt boyut belirlenmi?tir. Bu alt boyutlar, bireylerin çevre ile olan etkile?imlerinin farkl? yönlerini kapsamaktad?r:

Çevre ?lgisi: Bireyin genel olarak çevre sorunlar?na olan duyarl?l???n? ve ilgisini ölçer.
Temizlik ve Tasarruf: Gündelik ya?amda su, enerji ve at?k yönetimi gibi konularda sergilenen

ARABPSYCHOLOGY.COM

bilinçli ve sorumlu davran??lar? de?erlendirir.
Hayvan Sevgisi: Do?adaki canl?lara, özellikle hayvanlara kar?? duyulan ?efkat ve onlara yönelik koruyucu davran??lar? inceler.

Bu üç faktör, ilkö?retim ö?rencilerinin çevre bilincini bütüncül bir yakla??mla ele almay? sa?lamaktad?r. Ölçek maddeleri, ö?rencilerin bu alanlardaki davran??sal e?ilimlerini 5'li **Likert ölçe?i** format?nda de?erlendirmeye imkan verir.

Geçerlik

Ölçe?in geli?tirildi?i çal??ma, geçerlik ve güvenirlik analizlerini içermektedir. Ancak, sunulan özet kaynak içeri?inde detayl? yap?sal geçerlik (örne?in, do?rulay?c? veya aç?klay?c? **faktör analizi** sonuçlar?) veya kriter geçerli?i katsay?lar? aç?kça belirtilmemi?tir. Yazarlar?n makalesinde (Ya?aro?lu & Akda?, 2013), ölçe?in ilkö?retim düzeyindeki çevresel tutumlar? ölçme amac?na uygunlu?unu kan?tlayan geçerlik çal??malar?n?n mevcut oldu?u belirtilmektedir.

Ölçek geli?tirme sürecinde, ölçe?in ölçmek istedi?i yap?y? gerçekten ölçtü?ünden emin olmak için uzman görü?leri al?nm?? ve kapsam geçerli?inin sa?land??? varsay?lm??t?r. Detayl? geçerlik bilgileri için kaynak makalenin incelenmesi gerekmektedir.

Güvenirlik

Çevreye Yönelik Sorumlu Davran?? Ölçe?i'nin (ÇYSDÖ) iç tutarl?l?k **güvenirli?i**, **Cronbach alpha** katsay?s? kullan?larak hesaplanm??t?r. Ölçe?in genel güvenirli?i yüksek bulunmu?tur.

Genel Cronbach Alpha De?eri: .86

Alt boyutlar için hesaplanan Cronbach alpha katsay?lar? ?öyledir:

Çevre ?lgisi alt boyutu için: .84
Temizlik ve Tasarruf alt boyutu için: .69
Hayvan Sevgisi alt boyutu için: .55

Ayr?ca, ölçe?in güvenirli?i **Split-half yöntemi** (yar?lama yöntemi) ile de test edilmi?tir. Bu yöntemle elde edilen Guttman split-half katsay?lar?, faktör baz?nda a?a??daki de?erleri göstermektedir:

Birinci Faktör (Çevre ?lgisi oldu?u varsay?l?r) için: .83
?kinci Faktör (Temizlik ve Tasarruf oldu?u varsay?l?r) için: .57
Üçüncü Faktör (Hayvan Sevgisi oldu?u varsay?l?r) için: .42

Genel Cronbach Alpha de?eri yüksek olmakla birlikte, özellikle Hayvan Sevgisi alt boyutunun ve

ARABPSYCHOLOGY.COM

üçüncü faktörün Guttman katsay?s?n?n daha dü?ük oldu?u görülmektedir, bu da bu alt boyutlar?n iç tutarl?l???n?n di?er boyutlara göre daha zay?f oldu?unu i?aret edebilir.

Faktör Analizi

ÇYSDÖ'nün yap?sal temelleri, ölçek geli?tirme süreci kapsam?nda gerçekle?tirilen **faktör analizi** çal??malar?yla belirlenmi?tir. Bu analizler, ölçe?in maddelerinin üç ana faktör alt?nda topland???n? göstermi?tir: Çevre ?lgisi, Temizlik ve Tasarruf, ve Hayvan Sevgisi.

Güvenirlik analizlerinde kullan?lan **Split-half yöntemi** sonuçlar?n?n faktörler baz?nda (.83, .57, .42) raporlanmas?, ölçe?in üç faktörlü yap?s?n?n tutarl?l???n? farkl? istatistiksel yöntemlerle de destekledi?ini göstermektedir. Bu faktör yap?s?, ilkö?retim ö?rencilerinin çevreye yönelik tutumlar?n?n çok boyutlu do?as?n? yans?tmaktad?r.

Araç

Test Türü: Geli?tirme Ölçe?i (Tutum ve Davran?? Ölçe?i)

Format: Ka??t/Kalem Ölçe?i (Self-Report)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: ?lkö?retim Ö?rencileri

Ya? Grubu: ?lkö?retim Birinci Kademe (Genellikle 6-10 ya? aras?)

Popülasyon Detaylar?: ?lkö?retim birinci kademede ö?renim gören ö?renciler üzerinde geçerlik ve güvenirlik çal??mas? yap?lm??t?r.

Test Metodolojisi: 5'li **Likert ölçe?i** kullan?lm??t?r. Derecelendirme ?u ?ekildedir: 1- "Hiç yapmam" ile 5- "Hep yapar?m" aras?nda de?i?mektedir. Yüksek puan, çevreye yönelik sorumlu davran?? düzeyinin yüksek oldu?unu gösterir.

Anahtar Kelimeler

Çevresel **sorumlu davran??**, tutum, ilkö?retim birinci kademe, Guttman split-half, **faktör analizi**, psikometri, çevre ilgisi, tasarruf.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Cihat Ya?aro?lu

ARABPSYCHOLOGY.COM

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi mevcut de?il.

?leti?im E-posta Adresi: cyasaroglu13@gmail.com

Yaz??ma Adresi: Bilgi mevcut de?il.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2013 (Referans yay?m y?l?)

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m? için sorumlu yazar Cihat Ya?aro?lu ile ileti?ime geçilmesi önerilir.

Ölçek çal??mas?n?n tam metni ResearchGate üzerinden eri?ime aç?kt?r: researchgate.net

Orijinal PDF dosyas? a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: cevreye-yonelik-sorumlu-davranis-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Ya?aro?lu, C., & Akda?, M. (2013). ?lkö?retim birinci kademe için Çevreye Yönelik Tutum Ölçe?i: Geçerlik ve güvenirlik çal??mas?. *Ad?yaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (13), 253-275. DOI: https://doi.org/10.14520/adyusbd.485

Çevreye Yönelik Sorumlu Davran?? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, sunulan kaynak içerikte yer almamaktad?r. Maddelerin tam listesi için Ya?aro?lu ve Akda? (2013) taraf?ndan yay?mlanan orijinal makaleye ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM